

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Sodrugom!

Doba dveh mesecev samo nas še loči do prihodnjih deželnozborskih volitev v Trstu. Dva meseca. To ni veliko, ako pomislimo na ogromno delo, ki ga še moramo izvršiti, ako hočemo, da bomo tudi pri teh volitvah zaznamovali novo etapo v razvoju in napredku jugoslov. socialno-demokratske stranke v Trstu. Število glasov, ki smo jih dosegli pri zadnjih državnozborskih volitvah v mestu in okolici, je jasen dokaz, da tvori naša stranka v mestu in okolici faktor, s katerim morajo računati vsi slovanski in neslovanski sovražniki slovenskega delavstva. Te številke nam jasno kažejo, da se tudi tržaško slovensko ljudstvo začinja emancipirati od voditeljev tržaškega brezplodnega narodnjakarstva, da hrepeni po trenutku, ko se bo smelo nemoteno združiti v socialno demokracijo in vršiti tako, združeno s proletarijatom celega sveta, delo v svrhu osvoboditve sedanje družbe iz težkih spod kapitalističnega zistema.

Na podlagi števil, ki smo jih dosegli pri zadnjih deželnozborskih volitvah in na podlagi razvoja, ki ga je dosegla naša stranka v poslednjih dveh letih vsestranskega in napornega dela, ste vi sodrug, na raznih zaupnih konferencah in shodih v mestu in okolici sklenili, da se naša stranka udeleži prihodnjih deželnozborskih volitev samostojno in združeno z italijanskimi sodrug. Sklenili ste, da mora naša stranka pri teh volitvah napovedati brezobziren boj vsem lažnjivim prijateljem slovenskega delavstva in brezobzirno, da mora nastopiti za gospodarske, kulturne in socialne pravice tržaškega slovenskega proletarijata in slovenskega ljudstva sploh.

Hvaležna in nad vse plemenita je tedaj naloga, ki ste jo naložili sebi in vsem odkritosrčnim prijateljem slovenskega ljudstva. In kakor je bila v nas vseh trdna volja in kakor smo se zavedali svoje moči takrat ko smo sklenili samostojen nastop, tako je tudi nas in vas vseh sodrug dolžnost, da uporabimo vse svoje moči, da se iz tega nastopa porode ugodne posledice, ki bodo vstvarile tržaškemu sloven-

skemu ljudstvu novo dobo, dobo dela in življenja!

Ampak nad vse težavna je tudi naša naloga. V mestu in okolici se bomo morali boriti na eni strani proti organiziranemu italijanskemu meščanstvu, ki ima moč in sredstva na razpolago, da si uredi pri volitvah ugoden položaj. Na drugi strani pa proti voditeljem brezprogramnega slovenskega narodnjakarstva, ki so zlasti v poslednjih letih pokazali, da pri sredstvih, ki jih uporabljajo proti delavstvu niso izbirčni. Zato je potrebno, da se od danes naprej nahaja vsak sodrug na svojem odkazanem mu mestu in da vrši svojo nalogo dosledno po navodilih, ki jih je dobil. Sodrug, ki jim je odkazana agitacija, ne smejo prezreti nobene priložnosti, da na dostojen način dokažejo vsakemu, ki še ne pozna našega programa, naših ciljev in razmer v katerih se nahajamo, da samo, ako se vsi združimo pod zastavo enakosti, bratstva in svobode, nam je mogoče preurediti sedanji kapitalistični sistem, ki je krivičen delavstvu in škodljiv razvoju vseh narodov. Dokazati morajo, da ne v ščuvanju narodnega sovraštva, marveč v bratski slogi z delavstvom italijanske in drugih narodnosti, je mogoče izvajati tržaškemu Slovincem vse kar potrebujejo v svrhu razvoja in napredka. Sodrugom, ki imajo organizacijo v rokah priporočamo, da skrbe, da dobi vsak naš volilni opravičenec volilno pravico in da bo ob trenutku tudi izvršil svojo volilno dolžnost. „Delavski List“ mora zaiti v vsako mestno in okoličansko slovensko družino. Tržaški Slovenci vsi morajo izvedeti, da je laž, ako se vsiljuje naši stranki take namene, ki jih nikdar ni imela. Izvedeti morajo, da ravno tako, kakor smo znali in kakor hočemo še nadalje zastopati delavstvo in braniti ga pred katerimi in kakoršnimi si bode njegovimi sovražniki, bomo in hočemo tudi braniti in zastopati vse opravičene zahteve tržaških Slovincem. Zato je dolžnost vsakega sodruga, da po svojih močeh in kakor more podpira „Delavski List“, da ga v svojem krogu priporoča in razširja in skrbi, da dobi naša stranka za te volitve vsa

potrebna sredstva, da ji bo mogoče dosledno in energično izvajati boj, ki mora donesti vsemu ljudstvu opravičenih koristi.

Težavno je bilo delo, predno je bilo tržaškemu delavstvu mogoče prisiliti meščanski deželni zbor, da se je spremenil volilni zakon na način, da je omogočeno priti tudi dosedaj brezpravnemu delavstvu do svojega zastopstva. Delavstva dolžnost je, da pokaže, da razume pomen svojega zastopstva v deželnem zboru in mestnem svetu in da do tega zastopstva tudi hoče priti. Nasprotniki delavstva bodo združili vse svoje moči, da onemogočijo delavstvu priti do tega zastopstva. Zato je dolžnost vseh naših sodrugov da preprečijo nakane ljudskih sovražnikov. In danes, ko se bližamo dnevu, ko bo ves krščanski svet praznoval vstajenja dan nazarenskega boritelja ljudskih pravic, kliče mo našim sodrugom: Kvišku srca in na delo! Na delo za pravice in življenje ljudstva. In ako bo vsak sodrug izvršil svojo nalogo tako kakor mu je bila naložena in kakor nam vleva jo vršiti naše hrepenenje po pravici in svobodi, tedaj je gotovo, da naše delo bo obrodilo tudi pri teh volitvah dobrih sadov. Na ta način pa bomo tudi mi slovanski trpini pripomogli povspešiti prihod trenutka, ko se bo lahko vse dosedaj teptano ljudstvo v radosti veselilo dneva svojega vstajenja.

Kvišku srca in na delo!

Avstrija in Srbija.

Mala Srbija torej ni napovedala vojne mogočni Avstriji! Iz aneksije Bosne in Hercegovine se ni razvila svetovna vojna. Da do tega ne pride, smo povedali socialni demokratje ob svojem času v „Del. Listu“ takoj, ko se je aneksija Bosne in Hercegovine izvršila. Jedro evropskega položaja ne tiči le v Bosni in le v Srbiji, jedro evropskega vprašanja je boj za gospodarsko in politično nadvlado Balkana po eni strani od Avstrije, po drugi strani od Italije. Italija sili v Balkan preko Adrije ter se že naslanja na Črno Goro in na Albanijo, Avstrija pa pritiska preko Dunaja. Do spopada teh dveh vesil mora priti, ako Avstrija ustraja na dosedanji poti. Od Avstrije je odvisno, da ona brez boja in svetovne vojne zasede Balkan: ako

bodo njeni državniki imeli toliko poštene volje, da se odločijo za avtonomijo avstrijskih narodov, za polno, istinito avtonomijo Bosne in Hercegovine in ondu naseljenih Srbov. Srbsko ljudstvo je pokazalo mnogo zdravega razuma in Srbi sami poženo svojo nepotrebno dinastijo preko meje in se priklonijo svobodnim narodom avstrijskim, ako se jim zagotove življenjski in gospodarski predpogoji. Srbija je poljedelska in živinorejska in dogleden čas mora taka ostati. Izvoz in uvoz iz Srbije in v Srbijo sta mogoča le iz Avstrije in v Avstrijo. Edinstvo srbskega plemena in enotni kulturni razvoj Hrvatov in Srbov sta mogoča le pod okriljem avstroogrške države. To rešitev balkanskega vprašanja bi bila Avstrija izvršila lahko brez aneksije. V 30-letni dobi svojega gospodarjenja v Bosni in Hercegovini bi bila lahko že dala svobodo srbskemu plemenu na Balkanu. Mesto žandarjev in topov naj bi bila delala za ljudsko prosveto in za politično-avtonomno vzgojo, pa ne bi bilo treba pod protekcijo Avstrije škandaloznega obnašanja Obrenovićev, Milanov in Aleksandrov in ne bi bilo treba na prestol Karagorgjevičev. Ako bi se bila Avstrija zavedala svojih ciljev in svojega položaja in ako bi avstrijska habsburška dinastija hotela imeti mogočno nezlomljivo zaslombo v svojih narodih, bi jo bila lahko našla v veliki skupini slovenski-hrvaško-srbski ob Adriji in na Balkanu. In vse vprašanje evropskega ravnotežja tiči še vedno v rešitvi tega vprašanja. Ako se je mala Srbija oborožila in je iskala boja, so jo gnali v ta brezupen položaj in to brezumno počenjanje avstrijski državniki. Močje podvreči se staremu avstrijskemu režimu bi bilo značilo toliko kakor gospodarsko in narodno smrt. Vsakdo mora biti prepričan, da so se Srbi dobro zavedali svojega položaja in so videli tudi v gotovem porazu v avstro-srbski vojni le pridobitev zase v tem, da se srbsko pleme združi, četudi prisiljeno. Skrajno malenkostno pa je bilo celo obnašanje mogočne Avstrije proti upravičenemu obupnemu položaju srbskega naroda. Vsa mizernost avstrijske javnosti se je zrcalila po prvih avstrijskih listih, ves moralni gnus židovskega in nacionalno-šovinističnega žurnalizma se je zrcalil v humorističnih listih nemških in avstrijskih. Boj srbskega naroda za svojo svobodo je bil Nemečem boj s stenjami in svinjami, in tako malenkostno je postopanje Avstrije proti „premagani“ Srbiji sedaj, ko je Srbija odložila orožje čakajoč po vplivu velevlasti ugodnejšega časa.

Avstrija je izjavila že oficijelno z nastopanjem pri vprašanju trgovinske pogodbe s Srbijo ne le, da hoče nadaljevati svoj mirovni sistem proti Srbiji, marveč hoče poostri gospodarski boj, hoče se maščevati energično nad Srbijo, ki je bila toliko drzna, da je segla po orožju radi svoje svobode.

Charles Robert Darwin.

Predavanje v Delavskem izobraž. društvu v Gorici 14. marca 1909

III.

Takoj po izdajanju glavnega Darwinovega dela o nastajanju vrst so se delili učenjaki na dve stranki: ena je stala strogo na stališču Linnejevem, vzdržuje nepremeljivost vrst, druga pa je entuzijastično sprejela Darwinovo teorijo evolucije. Darwinovo delo v bistvu postavlja nauk razvoja, t. j. da so vrste premenljive, da ena prehaja v drugo, se iz uizje vrste razvija višja, so pridobljene lastnosti podedljive in prehajajo tako premembe od rodu do rodu, stopnjevale se iz jednostavnejše življenjske oblike do zapletenejše.

Tega dela Darwinove teorije so se polastili predvsem materijalisti, učenjaki, ki so trdili, da proizhaja vse organično in neorganično iz enotne pramaterije ali substance t. j. gibajoče se tvarine ali materije. Darwin sam se ni spuščal, kakor rečeno v filozofsko in metafistično izvajanje. Darwinu je bilo dovolj, po izkušnji ugotoviti premembe ter storiti jasen sklep, da vrste

niso vstvarjene vsaka posebej, da je torej k večjemu nadomestiti stvarjenje posameznih vrst z eno samo vstvaritvijo ter da se od te prvotne stvari tako naprej razvija priroda sama tako, kakor to še vidimo pred našimi očmi. V sled tega, da so se materijalisti izrekli za entuzijastične darwiniste, s tem je šele nastal odločen razpor med učenjaki in najskrajnejši odpor zastopnikov cerkve. Boj proti darwinizmu je postal pred vsem boj proti materijalizmu. Sprva sta se zanimala evolucijonizem in descendenčna teorija sama, končno pa se je pravi odpor osredotočil proti selekcijski teoriji, t. j. proti plemenski izbi, ki je res, če tudi ne docela pobitna. Materijalisti so prišli do najskrajnejših izvajanj s teorijo najgorečnejšega darwinista, nemškega profesorja Ernesta Häckla, ki je končno l. 1899 v svojem delu „die Welträtsel“ naredil iz evolucijske teorije kar enotno svetovno naziranje, katero izključuje naravnost religijo, t. j. monizem. Ta izvaja, da vse organično in neorganično tvori enoto in celoto, in najnižja bitja so se razvila in so proizšla iz prvotne substance, t. j. iz gibajoče se materije. Le-ta se je, ponav-

ljajoč gibanje na posameznih mestih, jela zgoščati (pyknoza) in iz tega so se razvile vse stvari. Smatra za dokazan prehod od živali na rastline, od rastlin na neorganične stvari, t. j. kristale in plinove. Življenje se je pojavilo s tem, da so se v različnem čestu nedoločljivem razmerju nagrudile kemične snovine: dušec, ogljenec, kislec in vodeneč, ki so stvorile plotonlazma, t. j. prvotno živo celico, ki je vsled vpliva obdajajočih drugih snovin naraščala, se delila, delci so se preminjali in dajali nov organizem, iz katerega je potem tekom razvoja milijonov in milijonov let nastopilo vse polno vrst rastlin in živali gori do človeka. Da je nauk Häcklov, kolikor presega izkušnje, t. j. empirijo, lahko pobiten, se po sebi razume. Trditev Häcklova je odkazati znanstveni fantaziji ter nima prave zveze z evolucijo v zmislu Darwina. Zato so se vrgli teologi in katoliški učenjaki z vsilo silo proti monizmu-materijalizmu in so z le-tem identificirali darwinizem.

Po drugi strani je Darwin pod vplivom priznanja velike večine učenjaškega sveta storil korak dalje, ko je v drugem svojem delu, izdanem leta 1871, „Proizhod človeka

in plemenska izbira v splošnem odnošaju“ zavzel odločnejše stališče, trdeč, da je izšel človek iz nižje živalske vrste, neke vrste med opico in človekom. Sedaj je bilo naravno, da so teologi in katoliški znanstveniki Darwina smatrali za ateista in materijalista, dasi Darwin sam nikdar ni odstopil od svojega mnenja, da utegne temeljiti vsa priroda na prvotnem stvarstvu. Posebno lahko stališče so imeli teološki znanstveniki v boju s teorijo o plemenski izbi. Darwin je smatral za vzrok plemenske izbire boj za bit in obstanek (Kampf ums Dasein und Fortbestaud). Vsa izbira se vrši tako, da vsaka rastlina in žival stremi, kolikor mogoče proizvesti plodu in zavzeti kolikor mogoče mesta na zemlji. Pritem pa zmagujejo one vrste, ki so ali močnejše ali zvitejše ali številnejše ali vstrajnejše. Stoji na teoriji angleškega ekonomista Malthusa, ki je trdil, da se človeštvo množi v taki meri, da bi se razplodilo v doglednem času tako, da bi za človeško pleme ne bilo prostora. Treba je torej, da se slabejši uničujejo in izmirajo. Preobila ploditev je vzrok ekonomičnega boja ljudi med sabo in tako — je Darwin

Konstatirati moramo, da se je edina socijalnodemokratska stranka v Avstriji in na Nemškem zavedala pravega položaja in je le ona zedala istino, kazoč na zlorabo in nesposobnost avstrijskih državnikov in na pravi položaj v Srbiji. Dolžnost socijalnodemokratske delegacije v državnem zboru avstrijskem pa bo, da se prepereči za naprej enaka zloraba avstrijskih državnikov, in da odločno in z vsemi silami zahteva splošno in narodno avtonomijo za Bosno in Hercegovino. Dolžnost socijalnodemokratske stranke v Bosni in Hercegovini pa bodi: polastiti se edino pravega orožja ter z neumornim delom izvesti demokratizacijo srbskega prebivalstva v Srbiji in Bosni. **Največja nevarnost za svobodo ljudstva so bile vsikdar in bodo dinastije, kakor so se naselile na Balkanu.**

Podpore za družine vojakov

Kakor je splošno znano, je vsled nenormalnih političnih razmer vojna uprava pri raznih polkih pridržala pod orožjem vojake, ki bi bili morali sicer že oditi na dopust, oziroma je poklicala neko število rezervistov pod zastave. Dasi ne gre za mobilizacijo, je vendar brambovski minister v državnem zboru izjavil, da se bodo izplačevali družinam teh vojakov enake polpore, kakršne bi imele dobiti v slučaju mobilizacije na podlagi zakona z dne 13. junija 1880 o vojni taksi.

Po tem zakonu imajo pravico do omenjene podpore družine, ki so potrebne pomoči. Za člane družine se štejejo v takih slučajih žena, otroci, nadalje stariši, stari očetje in stare matere ter bratje in sestre, če jih je dotičnik prehranjeval, to se pravi: če je bila najnujnejša oskrba njih življenja popolnoma ali pa vsaj večinoma odvisna od osebnega zaslužka tistega, ki je poklican na aktivno službo.

Podpora obsega za vsakega opravičenca

1. dnevno preživno pristojbino;
2. dnevno stanovalno pristojbino.

Samo tisti ne dobi stanovalne pristojbine, ki stanuje v svoji hiši ali pa v hiši na aktivno službo poklicanega ali pa v kakšnem javnem zavodu. Stanovalna podpora znaša polovico preživne pristojbine.

V zmislu navedbenega lista za vojsko z 8. januarja 1909 znaša pristojbina, ki se more zahtevati za vsakega opravičenega člana družine na dan

v Ljubljani	55 vin.
na Kranjskem (izven Ljubljane) 50 "	
v Gradu	68 "
na Štajerskem	57 "
v Trstu	67 "
na Primorskem	63 "
v Celovcu	66 "
na Koroškem	60 "
v Zadru	60 "
v Dalmaciji	56 "

Za otroke izpod 8 let je polovična pristojbina.

Vsa podpora za eno družino pa ne sme presežati tistega zneska, ki se ima po osebnih in lokalnih razmerah smatrati kot poprečni dnevni zaslužek tistega, ki je poklican pod orožje. Če dobe člani družine kakšno podporo od dežele, od občine, ali od privatnih ljudi, se s tem ne zmanjša njih pravica do državne podpore.

Izplačuje se podpora le tedaj, če se prosi za njo. V zakonu ni povedano, kdo ima prositi. Ker je pa politični oblasti odkazana preiskava potrebnosti, je umestno, da se vpošljejo prošnje tej oblasti (v Ljubljani in v Trstu deželni vladi, v manjših mestih in po deželi okrajnem glavarstvu). Ker poklicani vojak navadno ne bo imel časa in najbrž tudi ne prilike za to, se priporoča, da vloži prošnjo družina. Take prošnje so proste kolka in poštnine; pač pa se mora zapisati na zavitek:

«Prošnja družine na vojaško službo poklicanega za podporo; na temelju § 20, odst. 4 zakona z dne 13. junija 1880, drž. z. l. št. 70 poštnine prosto».

Če ima prošnja na zavitku to opazko, jo sprejme vsaka pošta in ravna ž njo, kakor da je priporočena. Seveda se pa odda vsaka taka prošnja lahko tudi osebno.

Pravica do podpore se začne za tiste nadomestne rezervnike (Ersatzreservisten), ki so šli meseca oktobra v službo in niso bili odpuščeni, z dnevom 28. novembra 1908; za družine tistih vojakov, ki so bili pridržani po triletni službi, se ima računati s 1. januarjem 1909; za tiste, ki so pozneje poklicani, se šteje za dnevom, ko zapuste svoje navadno bivališče.

Za reševanje teh prošenj se sestavlja pri političnih oblastih posebna komisija, v kateri je namestnik odn. deželni predsednik ali pa uradnik, ki ga ta določi namesto sebe, potem zastopnik deželnega finančnega ravnateljstva in zastopnik deželnega odbora.

Izplačujejo se podpore redno dne 1. in 16. vsakega meseca za pol meseca naprej pri davčnem uradu. Če se vojak vrne, preden preteče pol meseca, vendar ni treba povrniti že izplačane podpore. Družine tistih vojakov, ki so bili od oktobra pridržani, lahko zdaj prosijo, da se jim izplača podpora za preteklo dobo.

Za rezervne častnike so drugi, seveda ugodnejši predpisi.

Politični pregled.

Na Češkem se pripravlja proces po zagrebškem uzoru. Po vsem Češkem je redarstvena oblast naredila hišne preiskave pri narodnih radikalih. Vsa društva čeških narodnih socialistov so bila razpuščena. Premoženje razpuščenih društev je vlada zaplenila. Veliko oseb je aretiranih.

Črnogora, ki do sedaj ni hotela nič vedeti o spravi med Avstrijo in Srbijo, se končno udala. Črnogorska vlada je izjavila da je pripravljena podvreči se odločbi vedesil glede premembe 29. člana berlinske pogodbe.

Srbska vlada je imenovala svojega pooblaščenca v trgovskih pogajanjih z Avstrijo, bivšega trgovskega ministra Popovića.

Sporad ob srbski meji. Uradno se poroča: S srbske strani so v ponedeljek pri Bujatloviću Potoku ob Drini 3 srbski jezdeci streljali na avstrijsko patroljo, ki je odgovorila na napad s strelji. Konj enega srbskega jezdeca je bil ustreljen. Srbi so bežali proti Rogatici. Avstrijski vojak ni noben ranjen.

Kazenska ovadba proti princu Jurju. Iz Belega grada se poroča, da je brat pokojnega komornega sluge Kolakovića vložil proti princu Jurju na državnem pravdništvu v Belem gradu kazensko ovadbo radi umora.

končne odrešitve. Teorija boja za bit izključuje krščanstvo, vsaj tako trdijo verni učenjaki.

Darwin sam je smatral za lastno, novo teorijo selekcijsko teorijo, t. j. nastajanje vrst potom plemenske izbere iz boja za bit. Ako se govori torej o darwinizmu, tedaj je to bistveni darwinizem. Dočim pa je ta teorija omajljiva in se da vzdržati le deloma, je glavna zasluga Darwinova, da je spravil do veljave razvojni nauk, evolucijonizem. Evolucijonizem je ona teorija, ki je omajala skoraj vse podatke vede do Darwina, potom evolucijske teorije in empirijske metode se je postavil vsem vedam nov stalnejši temelj. Ako večalimanj ves znanstveni svet danes priznava veljavo Darwina, mu jo priznava kot prvemu predstavitelju evolucijonizma.

Vsa veda je do Darwina stala na verskem stališču vstvarjenja sveta, kakor je povedano v bibliji. Bog je vstvaril človeka po svoji podobi, vrsto v vrsti živali in rastlin. Še Linné, umrl 1778, ki je bil najslavnejši prirodoslovec novega veka, pričel je svoj sistem z rekom: da je toliko vrst, kolikor jih je vstvaril Bog.

Turški parlament je v ponedeljek odobril pogodbo z Avstro-Ogrsko glede na aneksijo Bosne in Hercegovine.

V Parizu je bil za načelnika občinskega sveta izvoljen socialist Chaustré.

V Italijanskem parlamentu je bil za podpredsednika izvoljen sodrug Andrej Costa.

Častniki v Srbiji. Ukaz vojnega ministra prepoveduje vsem častnikom, prirejati politične shode in pošiljati udanostne deputacije in brzojave drugim članom dinastije kakor kralju in prestolonasledniku, — Premoženje srbske banke, državna in vojna blagajna se je iz Niša zopet prenesla v Belgrad.

Anglija je tudi priznala aneksijo Bosne in Hercegovine.

Atentat na Turškem. Včeraj opoldan je neki častnik na galatskem mostu streljal na glavnega urednika liberalnega lista «Serbesti», Hasan Femija ter je s peterimi strelji ubil njegovega spremljevalca uradnika Šakirja, Femija pa je težko ranil. Dasi je bila straža na obeh koncih mostu, je napadalec pobegnul. Atentat je povzročil velikansko senzacijo; sodi se, da je izvršen sporazumno z mladoturškim komitejem, katerega je list «Serbesti» večkrat napadal. Popoldne je več kakor 1000 visokošolcev priredilo protesten shod. Zbornica je sklenila, da se veliki vezir interpelira zaradi tega umora, dasi so nekateri mladoturški poslanci ugovarjali.

Reforme na Ruskem. Po Veliki noči je pričakovati obširno pomiloščenje političnih zločincev. Tudi se pričakuje liberalna organizacija policije.

Domače stvari.

Shod železničarjev se vrši v sredo dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni „International“ v ulici Boccaccio štev. 25. Dnevni red: Praznovanje prvega majnika.

„Edinost“ je v eni svojih zadnjih števil na dolgo in široko pripovedovala, da so češki socialisti zelo narodni. Mi bi pa želeli, da nam „Edinost“ pove tudi, čemu neki pripovedujejo češki nacionalci, da so češki sodrugi izdajalci svojega naroda in čemu ponatisuje take stvari tudi sobotna priloga „Edinosti“. Ampak „Edinost“ nam mora zato raztolmačiti. Ako so češki socialisti resnični prijatelji svojega naroda, čemu se je na Češkem ustanovila tržaški N. D. O. podobna organizacija? Iz narodnih ozirov ne, ker so češki socialisti prijatelji naroda. Na Češkem je pa kakor pri nas boj med delavstvom in kapitalisti. Češka N. D. O. se pa ne druzi nikdar s češkimi socialisti, ki so zastopniki delavstva in prijatelji naroda, marveč s češkimi nacionalci, ki so vsi kapitalističnega stremjenja. Češka N. D. O. se tedaj druzi s češkimi kapitalisti raje nego s češkimi socialističnimi delavci. In zakaj se ne druzi raje s poslednimi, ki so tudi prijatelji naroda? Odgovor: Zato ne, ker je češka N. D. O. vstvarjena od kapitalistov nalašč zato, da škoduje organizaciji delavstva! In zakaj pripovedujejo češki nacionalci, da so češki socialisti izdajalci naroda, ko vendar je rekla „Edinost“ da so prijatelji naroda? Odgovor: Zato, da umažejo češke socialiste pred lahkovernim češkim delavstvom in da poslednji ne pristopijo v češke socialistične organizacije, ki so že sedaj močne, in ki bi bile potem še močnejše tedaj še bolj nevarne češkim nacionalnim kapitalistom. In zakaj se druzijo tržaški narodnjakarji s češko takozvano stranko narodnih socialistov, ki se druzijo s kapitalisti? Zakaj se ne druzijo tržaški narodnjakarji raje s češkimi socialnimi demokrati, ki zastopajo delavstvo in so prijatelji naroda? Odgovor: Zato ker so tržaški narodnjakarji kakor vsi pred vsem meščanje, ki ne ljubijo in ne morejo ljubiti delavstva, marveč ga hočejo kakor češki nacionalci izrabljati v svoje egoistične namene.

Znamenje propadanja. «Edinost» je vsa vesela poročala, da se naš shod, ki je bil sklican na pretečeno nedeljo v Delavski dom, ni mogel vršiti, vsled male udeležbe. In vsa iz sebe je «Edinost» povedala, da je to znak, da naša stranka propada. «Edinost» se je zlagala. Shod se je vršil, samo z drugim dnevnim redom. In sicer zato, ker je bila udeležba res premajhna, da bi se bil vršil kakor naznanjen. Šaj «Edinost» je bila slabo informirana, kar ni nič novega. Na shod je prišlo kljub slabemu vremenu vendar okolu 100 oseb. Ampak «Edinost» ne pove, da so narod-

njakarji sklicali shod pri Sv. Ivanu in da se ta shod ni mogel vršiti z nobenim dnevnim redom, ker ni na shod nihče prišel. «Edinost» ne pove, da je bilo na narodnem shodu na Opčinah, kjer je poročal trezni dr. Wilfan, celih 28 navzočih. «Edinost» ne pove, da ni bilo na shodu, ki se je vršil pred kratkim v Narodnem domu, niti 80. oseb. «Edinost» ne pove, da so narodnjakarji povabili trikrat na zaupni sestanek svoje volilce v Rojanu v tamošnje gospodarsko društvo in da se je šele tretjič sklican mogel vršiti ob grozno klavni udeležbi. In končno bi naprosili «Edinost» da poda poročilo o ustanovitvi narodne železničarske organizacije, ki se je vršila pretečeno nedeljo v Rojanu ob navzočnosti 60. oseb izmed katerih je bilo štetih 8. železničarjev. In pomisliti, da so prišli, zaradi teh 8. železničarjev iz češkega kar gospod poslanec Buřival sam. Ako je en suspendiran ali slabo vspel shod znak propadanja stranke, ki ga skliče, potem pa moramo iz gorih navedenih dejstev sklepati da propadajo narodnjakarji kar z avtomobilistično hitrostjo.

Treba bo nekoliko luči. V tokovi št. tržaškega lista „Il Piccolo“ je neki Prelec objavil med drugim tudi nekaj, ki se glasi približno tako: «Na večer meseca septembra, ko so se vršile razne demonstracije, sem šel mimo Narodnega doma. Tu sem srečal Frana Pirmana urednika „Edinosti“. Ta mi je ponudil tri električne svetilke ter mi rekel naj grem med italijanske demonstrante in naj neopažen vržem med temi na tla te tri svetilke. Svetilke bodo počile s strelom, ki je podoben strelu samokresa, in redarji bodo rekli «Quei porchi de taliani i ga tira con revolver.» (Tiste s. . . . od italijanov so vstrelile z revolverjem.) — Na to pismo Prelea v „Piccolo“ ni odgovoril še nihče. Ampak, ako smemo verjeti, da je to, kar je Prelec javno objavil resnično, ostane še vedno neko drugo vprašanje, ki ga je treba rešiti. Pirman ni iz lastne inicijative ponudil Preleu omenjenih električnih balončkov, naj jih neopažen vrže med italijanske demonstrante. Odkod prihaja inicijativa? To vprašanje je treba na vsak način rešiti popolnoma tako, da bo ljudstvo vedelo iz katere blagajne se plačujejo agentje provokatorji.

Ljubljanski „Slovenec“ je jezen, ker «Delavski List» objavlja predavanje s Darwinu, ki se je vršilo v izobraževalnem društvu v Gorici. In kljub temu, da je v našem podlistku povedano, da se je predavanje vršilo v Gorici, pišejo bogoslovci pri «Slovencu» da je to predavanje priredil E. Kristan nekeje tam daleč na Tržaškem. V tem predavanju tolmači predavatelj samo golo Darwinovo teorijo. «Slovenec» pa pravi, da je predavatelj prespal celih 40. let in da ne pozna novodobnih iznajdb na polju prirodoslovja, ki, da ne soglašajo več z Darwinovo teorijo. Ako bi bili bogoslovci pri «Slovencu» pazno prečitali naš podlistek, potem bi bili morali ja razumeti, da je bil namen predavatelja tolmačiti samo Darwinovo teorijo in nič drugega. Ampak teologom pri «Slovencu» ni všeč, da bi slovensko ljudstvo izvedelo kakšne so teorije Darwina, katerim pravi, da so neumne. Zato pozivlja dr. Tumo in dr. Lončarja, da bi prepovedali sodrugu Regentu take neumnosti objavljati, ker bo sicer sodr. Regent začel pisati še o zužeklah. Bogoslovci pri «Slovencu» bi radi zafrkavali, pa ne znajo In bogoslovci se sploh ne smejo pečati ne z Darwinom ne z neodarwinizmom. Bogoslovcem je kvečjem dovoljeno, da rešujejo vprašanje, če bog oče v nebesih sedi ali stoji; če imajo angelci možki ali ženski glas; koliko stopinj gorkote ima ogenj v peklju i. t. d. Ako pa hočejo uredniki «Slovenca» polemizirati z nami o neodarwinizmu sprejmemo radi. Seveda pod pogojem, da puste doma svojo metafiziko, ki jo bogoslovci vlačijo povsod kjer je treba.

Shod železničarjev, ki se je vršil v soboto dne 3. t. m. v Delavskem domu, je izpjal jako dobro. Poročal je sodr. Etbin Kristan o političnem položaju. Natančno in poljudno je razjasnil, kaj se je godilo v zadnjih časih v državnem zboru. Napadal je meščanske stranke, ki so železničarjem vse obljubovale ampak ki so glasovale proti predlogu socialistnih demokratov za zboljšanje razmer državnim železničarjem, proti predlogu za otvoritev mej in odpravo carine itd. Navzoči so pazno sledili izvajanjem govornika in mu med in po govornu burno odobrvali.

Jugoslovanska konferenca, ki je bila določena za Veliko noč, je bila odložena vsled želje ogrskih slovanskih sodr.

Sodrugi! Kdor ni vpisan v volilnem imemiku, ne bo imel pravice do glasovanja!

je bilo na smrt obsojenih 1741 oseb, od teh se je obesilo ali ustrelilo 825. Skupaj je bilo na smrt obsojenih 3310 oseb. Smrtno kazen se je izvršilo pa na 1435 oseb. Poleg tega so vojaška sodišča po deželi na smrt obsodila še 683 oseb nad katerimi vsemi se je izvršilo smrtno kazen.

To so oficijelne številke. In koliko je bilo še zakonito(?) umorjenih v temnih zaporih slovanskega carstva, za katere svet ne ve in ne bo najbrž nikdar vedel. — Ruska zemlja je bila tedaj v teh štirih letih zadostno namočena s svežo krvjo po svobodi in življenju hrepenečega ruskega naroda. Zatiranemu narodu naše simpatije, njegovim zatiralcem pa, katerim se klanjajo tudi slovenski narodni voditelji, naš stud in naše sovraštvo.

Tržaške delavske zadruga.

V. zadržno leto. 1908-1909. 2439 članov.

Skladišča

I. ul. dell' Istria št. 10. II. ul. Belvedere št. 34.
III. ul. del Salice št. 4. IV. ul. Acquedoto št. 67.
V. Milje VI. ul. Conti št. 26. VII. Gorica.

Pregled razprodaje:

Zadržna doba 1907-1908	1908-1909
Kron	Kron
Julija 21065.09	38389.38
Avgusta 21283.22	41232.56
Septembra 22637.38	41616.94
Oktober 95.635.84	47806.71
Novembra 27.497.52	48810.96
Decembra 30.430.04	53871.63
Januarja 32.121.53	57351.86
Februarja 36.710.15	52883.32
Marca 38.083.29	62758.55
255.464.06	444721.91

V enakih mesecih se je tedaj v letošnji dobi razprodalo za 189.257'85 kron več blaga t. j. za 74% več.

Dividende. Do vštete 31. marca 1909 se je razdelilo družstvenikom za 4.114'95 kron dividendov od dobe 1908—1909.

Podpore vdoram in bolnim članom se je dalo do vštete 31. marca za 2397'83 kron blaga.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp
ulica della Zonta 8.

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratične stranke

„Rdeči Prapor“

Podpisani priporočajo vsem sodrugom

Pozor!!!

Podpisani priporočajo vsem sodrugom

— svojo —

Mlekarno

— iz —

Sv. Jurija pri Kranju.
Mleko sveže 2 krat na dan.

CENE:

1 liter 26 vin.
1 liter na dom 28 vin.

Fran Kuralt

Rojan-Škorklja št. 260

TRST.

Pozor! V novem skladišču vina in likerjev

Blizu kinematografa Eden

ul. Madonnina št. 11, se prodaja različna vina prve vrste in po najnižjih cenah.

Refosk . . po 56 vin. liter
Moskat . . po 72 vin. liter
Istrsko . . po 48 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še veliko zbirko belih namiznih in dezertnih vin, likerjev, i. t. d.

Posilja franko na dom

Vzorec na okus brezplačno

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev FONDA
TRST, ul. Madonnina št. 11.

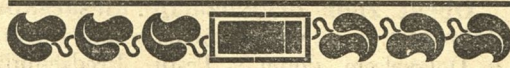
Nova klobučarnica
GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. Barriera Vecchia št. 2

Velika zbirka najnovejših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

LIKARICA
JULIJA POLLAK

TRST

ulica Sette Fontane št. 5. I. nad.

Priporočajo se sodrugom.

= Delo fino in točno. =

Postrežba na dom.

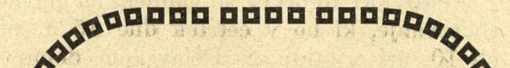

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

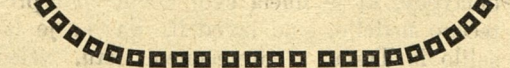

Knjigoveznica

PIPPAN & BORTUZZO

ul. Valdirivo št. 19. II. nad.

Izdeluje najfinejša in tržna dela po zelo nizki ceni.

KAROL GERBEC
BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.
Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
USTANOVLJENA LETA 1908.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno občemu konsumnemu društvu v Ljubljani delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino svojega še neprodanega vipavskega naravnega vina iz lastnih kleti združenih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroškem in drugod.

Pošilja se od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KAVARNA UNIONE = TRST =
Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

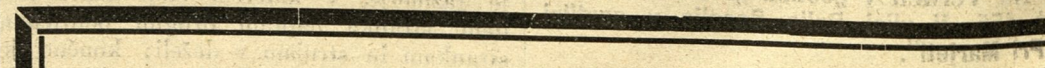

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadržna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40